

BELGIE-BELGIQUE

PB

8900 IEPER I

3/8/36

afgiftekantoor Ieper

Waarborgt de Belgische wet straks een zwijgrecht voor journalisten ?

En verder:

*En verder: Marc Goossens en zijn scanner, Marc Dutroux en de persvrijheid,
de Raad voor de Journalistiek over de plicht van wederhoor,
en de laureaten van de Fotopersprijs Vlaanderen*

De Journalist

m a g a z i n e v a n d e V V J

16 maart 2004 | nummer 68 | v.u. pol deltour, IPC, résidence palace - blok c | wetstraat 155 1040 brussel

VAN DE REDACTIE	3
ACTUEEL	
Vrijheid van informatie primeert op portretrecht Dutroux	4
Dirk Voorhoof over persvrijheid en beeldrecht	4-5
Raad voor de Journalistiek: 'Overleg dringt zich op'	5
Jos Bouveroux: 'We zijn goed bezig'	5
Rudy Van Camp: 'Proces-Dutroux is gemiste kans'	5
Brusselse stadsmidia bundelen de krachten	6
A.V. AVBB baart ferme resolutie bronnenbescherming	7
Wetsvoorstel 'Franchimont' legt bom onder procesverslaggeving	7
92 nieuwsmensen gesneuveld in 2003	7
'Code of conduct' voor Brusselse journalisten	7
Inter-Belgische journalistenuitwisseling hapert	15
DOSSIER: DE BRONNEN BESCHERMD	
Naar een zwijgrecht voor journalisten	9-10
Geert Bourgeois (NV-A): 'Een kwestie van persvrijheid'	11
Marc Goossens vrijgesproken in scanner-proces	12
SCHEEF BEKEKEN	6
BOEKEN	8
AGENDA	8
MENS ACHTER HET NIEUWS	
Urban-jungle-fotograaf Marc De Roeck	13
RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK	
Alain Bloch, magistraat, c/ Douglas De Coninck, De Morgen	14-15
FOTOPERSPRIJS VLAANDEREN	
De laureaten in beeld	16-17
DE DEADLINE VOORBIJ	
Mark Vlaeminck laat Marc Dutroux niet los	18
ONDER EMBARGO	19

Coverfoto: Kim Duchâteau

MAGAZINE VAN DE
VLAAMSE VERENIGING VAN
BEROEPSJOURNALISTEN (VVJ)

COÖRDINATIE

Pol DELTOUR
pol.deltour@journalist.be
Luc STANDAERT

VASTE MEDEWERKERS

Jan BACKX
Kim DUCHATEAU
Johan VAN CUTSEM
Kris VANDERHAEGEN
Luc VANHEERENTALS
Mark VLAEMINCK
Photo News

REDACTIESECRETARIAAT EN ABONNEMENTEN

Résidence Palace
Blok C - Lokaal 2232
Wetstraat 155 - 1040 Brussel
Tel. 02/235.22.70
Fax 02/235.22.72
info@journalist.be
www.journalist.be

ABONNEMENTEN

Lisbeth MOONS
Zie adres hierboven
lisbeth.moons@journalist.be

PUBLICITEITSREGIE

Laurent COPPENS
laurentcoppens@tiscali.be

LAYOUT EN DRUK

Drukkerij Deman NV
Nijverheidslaan 5
8970 Poperinge
Tel. 057/33 67 21
Fax 057/33 40 18

LEREN OMGAAN MET DE PERS

Marc Van de Looverbosch

De mediastorm bij het begin van de assisenzaak Dutroux is geluwd. Na de overdonderende aandacht vlak voor en op de eerste dag van het proces lijkt de berichtgeving in een normale plooi te vallen. Het gebrek aan massale belangstelling van het brede publiek is daar wellicht niet vreemd aan. En dan valt ook meteen de druk weg op de redacties om met de meest sensationele dingen uit te pakken. Hopelijk blijft die serene sfeer bewaard.

Even was er toch de vrees voor een nieuwe rel met de media. Het ideeetje van Marc Dutroux om niet meer op de foto te willen heeft in vele mediahuizen voor beroering gezorgd. Niemand begreep echt goed wat de beweegredenen waren van de voorzitter van het assisenhof om Dutroux die 'gunst' toe te staan. Kwestie wellicht van incidenten te vermijden. Gevolg: de ene krant publiceert wel foto's met bedekte ogen, de andere niet. Eensgezindheid over een gezamenlijk standpunt daarover is er niet bereikt.

De Algemene Vereniging van Belgische Beroepsjournalisten (onze federale koepel) wilde absoluut problemen vermijden. Daarom heeft de AVBB beslist om twee brieven te sturen. Eén naar de voorzitter van het assisenhof in Aarlen met de vraag zijn beslissing te herzien. En een andere naar de advocaten van Dutroux om aan te dringen dat zij hun cliënt zouden overtuigen zijn verzet op te geven. Het resultaat is gekend. Zonder valse bescheidenheid mogen we hier toch onderlijnen dat onze beroepsorganisatie daar een belangrijke rol heeft in gespeeld, zij het achter de schermen.

Ander onverkwikkelijk punt voor de pers is de houding van de Orde van Vlaamse balies. Als advocaten tijdens een proces best geen contact hebben met de pers, hoe kan de publieke opinie dan een goed beeld krijgen van wat zich achter de deuren van de rechtszaal afspeelt? Juist in hun toelichting aan de media kunnen advocaten nuanceren en juiste informatie geven. Wat de Orde bezielt is voor niemand duidelijk. In een moderne maatschappij moeten alle instellingen leren omgaan met de pers. We willen de Orde daar graag een handje bij helpen. Daarom zullen we met de VVJ na afloop van het proces Dutroux contact opnemen met zowel het gerecht als de advocatuur om goede afspraken te maken over de berichtgeving over processen in de toekomst.

De terreur in Spanje heeft ook hier perswenkbrauwen doen fronsen. Als het klopt dat de Spaanse openbare omroep vooral aandacht heeft gehad voor het regeringsstandpunt dat de ETA achter de aanslag zat, dan zijn we gewaarschuwd. Zeker in crisismomenten is de rol van een onafhankelijke pers de enige waarborg voor een gezonde democratie.

Marc Van de Looverbosch

Foto: Johan Van Cutsem

INFORMATIEVRIJHEID PRIMEERT OP BEELDRECHT DUTROUX

Toegegeven, de kern van het dossier-Dutroux raakte het niet, maar in de verhouding tussen gerecht, publieke figuren, media en publiek was het zwarte balkje van Marc Dutroux meer dan een symbool. Op aangeven van de AVBB haalde het recht op informatie het uiteindelijk op het portretrecht van Dutroux.

Pol Deltour

Zelfs televisieverslaggevers werden bij de start van het proces-Dutroux koud gepakt toen hun station gerasterde beelden van Marc Dutroux op antenne bleek te brengen. Volgens assisen-voorzitter Stéphane Goux mocht de hoofdbeschuldigde wel gefotografeerd en gefilmd worden, maar mocht hij niet herkenbaar in beeld worden gebracht. Balkjes en rasters werden opgediept om aan de grillige wens van Dutroux tegemoet te komen.

Van meet af aan was het voor het AVBB-secretariaat duidelijk dat assisenvoorzitter Goux de afweging van Dutroux' portretrecht met het publieksrecht op informatie nogal snel in het voordeel van het eerste had gemaakt. Ook al omdat het Europese Mensenrechtenhof in een gelijkaardig precedent net het omgekeerde had beslist. Die zaak draaide rond gepubliceerde foto's van een rechtsextremist die in Oostenrijk voor terrorisme voor de rechtbank moest verschijnen. De AVBB

maakte zich daarnaast grote zorgen over de mogelijke precedentwaarde van de toegeving aan Dutroux. Het Belang van Limburg en De Standaard besteedden aandacht aan het incident.

ten van Het Laatste Nieuws, Gazet van Antwerpen en Het Belang van Limburg zich de toegang tot de assisenzaak zagen ontzegd. Andere nieuwsmedia verklaarden zich op hun beurt niet tevreden met de censuurmaatregel van rechter Goux, maar hielden zich 'uit respect voor de voorzitter' toch aan het verbod.

Ondertussen legde de AVBB, zowel rechtstreeks als via de perssyndici en persraadsheren in Aarlen, contacten om Dutroux of de voorzitter op andere gedachten te brengen. Maandag 8 maart was het al zover. Marc Dutroux verklaarde af te zien van zijn vraag om niet in beeld te worden gebracht. Van de weeromstuit kregen de fotografen van Het Laatste Nieuws en de Concentra-kranten hun accreditaties voor de rechtszaal terug.

Een publicatie in het Franstalige magazine La Libre Match dreigde wel nog even roet in het eten te gooien. Het blad toonde foto's van Dutroux in zijn dagelijkse bezigheden in de gevangenis van Aarlen. Ook de fotografen van La Libre Match zagen hun accreditatie voor de assisenzaal ingetrokken. Ondertussen identificeerde Justitie de cipier die de gevangenisfoto's van Dutroux aan het magazine had bezorgd. De man werd ogenblikkelijk uit zijn functie ontzet en kijkt nog tegen een gerechtelijk onderzoek aan.

Hommeles was er tot slot tussen enkele advocaten op het proces en de Orde van Vlaamse Balies (OVV). Die vindt dat de pleiters het proces al te veel op televisie voeren, in plaats van in de rechtszaal. De kritiek leidde tot hevig protest bij de advocaten zelf, de burgerlijke partijen en de media. Advocaat Paul Quirijnen, die de familie Marchal verdedigt, nam zelfs ontslag uit de Algemene Vergadering van de OVV.

GERECHTSVERSLAGGEVING EN HET RECHT OP AFBEELDING VAN DE BEKLAAGDE OF BESCHULDIGDE

Dirk Voorhoof, Hoogleraar UGent

Mogen de media foto's publiceren van personen die voor het assisenhof terecht staan? Het antwoord is niet zondermeer ja of nee.

Uitgangspunt is de door de Grondwet beschermde persvrijheid en vrijheid van journalistieke verslaggeving (art. 19 en 25). Er is ook de door de Grondwet gewaarborgde openbaarheid van de terechtzittingen (art. 148). Van bijzonder belang is artikel 10 van het Europees Mensenrechtenverdrag (EVRM) dat de expressievrijheid waarborgt en vooral aan de journalistieke verslaggeving verregaande waarborgen biedt om met tekst en

beeld te berichten over gerechtszaken, zeker wanneer met deze zaken een maatschappelijk belang gemoeid is of deze op bijzondere publieke belangstelling kunnen rekenen. Het recht van de pers om verslag uit te brengen over belangrijke strafprocessen maakt dat foto's van de beschuldigten mogen gepubliceerd worden. Dat is althans het principe.

Daartegenover staat het recht van elk individu op zijn of haar afbeelding, een recht dat zijn basis vindt in verschillende wettelijke bepalingen. Het recht op afbeelding is in de rechtspraak erkend als een persoonlijkheidsrecht, verbonden aan het indi-

vidu: het verspreiden en openbaar maken van iemands afbeelding is een onrechtmatige daad en kan, in toepassing van artikel 1382 van het burgerlijk wetboek, aanleiding geven tot een civiele veroordeling. De rechter kan een uitgever of journalist in dit geval veroordelen tot het betalen van een schadevergoeding en kan ook verbod opleggen tot het (verder) verspreiden van de foto. Ook de Auteurswet erkent het recht op afbeelding: om een werk te reproduceren of openbaar te maken waarop iemand herkenbaar geportretteerd is, moet niet enkel toestemming worden gevraagd aan de auteur/fotograaf, maar ook aan de geportretteerde (art. 10). Deze toestemming moet voorafgaand gebeuren en moet eng, restrictief geïnterpreteerd worden. Het is niet omdat iemand zijn toestemming gaf om met foto in de krant te staan naar aanleiding van een bepaald interview, dat men deze foto later mag gebruiken voor andere toepassingen.

Het recht op afbeelding kent echter een belangrijke uitzondering: publieke personen kunnen niet optreden tegen het gebruik van hun afbeelding in het kader van de informatievervalschaaffing en de actualiteitsberichterijging in de media, althans wanneer dit verband houdt met hun publieke functie of openbaar optreden. Dit geldt ook voor personen die terechtstaan voor het hof van assisen op beschuldiging van feiten die de maatschappij danig in beroering hebben gebracht: minstens tijdens het proces zijn zij als publiek persoon te beschouwen. Het maatschappelijk belang dat met de zaak gemoeid is maakt dat het aan de pers toegestaan is daarover te berichten, met tekst en beeld, overigens wel steeds het vermoeden van onschuld in acht nemend. In een arrest van 11 januari 2000 in de zaak 'News Verlags GmbH & CoKG tegen Oostenrijk', benadrukte het Straatsburgse Mensenrechtenhof dat het de taak is van de pers

te rapporteren over gerechtszaken met een maatschappelijk belang en dat het de pers in dit geval ook toegestaan is om foto's van een verdachte te publiceren. Het is niet aan de rechter om te bepalen in welke vorm of met welke reportagetechniek die verslaggeving gebeurt. Een verbod tot het publiceren van foto's kan uitzonderlijk wel in functie van het vermoeden van onschuld of de bescherming van het privé-leven van de verdachte.

Conclusie: de voorzitter van het assisenhof, die op verzoek van de hoofdbeschuldigde in een bijzonder belangrijke rechtszaak, aan de pers verbod oplegt tot het publiceren van foto's van de betrokkene, lijkt te veel gewicht te geven aan het recht op afbeelding zonder dat dit noodzakelijk is ter bescherming van het privé-leven, het vermoeden van onschuld of het recht op verdediging van de betrokkene. Een miskenning dus van het recht op journalistieke verslaggeving en een overheids-inmenging in strijd met artikel 10 EVRM.

Al wil daarmee niet gezegd zijn dat de media best niet wat soberder zouden kunnen omspringen met foto's en illustraties in assisenprocessen.

Ook pentekeningen kunnen overigens op gepaste wijze visueel verslag uitbrengen van een assisenzaak, al kunnen deze tekeningen evengoed het recht op afbeelding miskennen.

RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK: 'OVERLEG DRINGT ZICH OP'

De Raad voor de Journalistiek vindt dat "het recht op informatie primeert op het recht op privacy van beschuldigde Dutroux, en met name diens portretrecht", zij het "zonder afbreuk te doen aan de bevoegdheid van de voorzitter van het assisenhof". De Raad heeft dat op 11 maart jl. gezegd naar aanleiding van een vraag om advies van de VVJ/AVBB. Volgens de Raad voor de Journalistiek is "Dutroux een beschuldigde die door de aard van de hem toegeschreven misdrijven en door zijn optreden in het verleden een publieke persoon is geworden. Hij is bovendien iemand die tot vandaag het maatschappelijke debat in dit land mee bepaalt."

Nog volgens de Raad is het evenwel "aangewezen dat justitie en media overleggen en vooraf afspraken maken over hoe gerechtverslaggeving in de best mogelijke omstandigheden kan gebeuren. De Raad voor de Journalistiek is bereid om aan een dergelijk overleg deel te nemen." (PD)

JOS BOUVEROUX (COLLEGE HOOFDREDACTEUREN): 'ONTSPORINGEN BLEVEN UIT'

"Laat me hout vasthouden, maar als de media op de ingeslagen weg verdergaan zijn we goed bezig en zijn we - 'belief it or not' - héél volwassen geworden." Dat zegt Jos Bouveroux, hoofdredacteur VRT-radionieuwsdienst en voorman van het College van Hoofdredacteuren aan De Journalist.

"Op zowat een week voor het begin van het proces, vreesde ik even voor een ontsporing en een strijd tussen de media onderling", erkent Bouveroux. "Maar die is gelukkig uitgebleven. Ik had als voorzitter van het College van Hoofdredacteuren alle collega's gevraagd niet op mekaar te schieten, maar iedereen zijn/haar job te laten doen. Dat is gelukkig gebeurd. De verslaggeving van het proces vind ik totnogtoe voorbeeldig in alle media, elk vanuit zijn eigen invalshoek."

Jos Bouveroux vindt wel dat veel redacties al erg vroeg begonnen met achtergrondbijdragen, alsof het ene medium absoluut het andere voor wou zijn. "Even opvallend was dat de zogenoemde 'kwaliteitsmedia' erg fel op de boot zijn gesprongen en zelfs vroeger publiceerden of reportages maakten dan de zogenoemde 'populaire' pers. Wat me stoorde was de vormgeving in met name sommige weekbladen. Er werden heelder stukken uit de PV's geciteerd - leve de DVD ! - en weergegeven alsof er hoofdrolspelers waren geïnterviewd." (YH)

RUDY VAN CAMP (VT4): 'GEMISTE KANS VOOR BEELDPERS'

Volgens Rudy Van Camp, hoofdredacteur van VT4, heeft Justitie met het proces-Dutroux een historische kans gemist om de 21ste eeuw binnen te stappen. "Integendeel, men keert terug naar de 19de eeuw. Want wie is de enige beeldvormer die een permanente toegang heeft tot de assisenzaal in Aarlen? Juist, een tekenaar!"

Rudy Van Camp: "Of men het nu wil of niet, op dit moment kan men de beeldcultuur niet meer negeren. En dus ook niet meer discrimineren. Want dat gebeurt volop. Het wordt de beeldjournalisten - camera-mensen en fotografen hebben terecht recht op een perskaart - onmogelijk gemaakt met hun eigen middelen te werken. Ze mogen alleen, bij de aanvang van de zitting, gedurende enkele minuten haastig wat beelden schieten. Of beter, één van hen mag dat en is daarna verplicht het gemeenschappelijke beeldmateriaal uniform aan al zijn collega's af te staan. Wat zouden de schrijvende journalisten ervan denken zo behandeld te worden?"

Wat denkt Rudy Van Camp van de kritiek van Justitie dat de beeldmedia het werkelijke proces al te veel dreigen te vertekenen en dramatiseren? "Het antwoord is heel eenvoudig. Als beelden en klanken alleen uit zijn verband gerukte selecties maken, als foto en video alleen maar goedkope emotie wil vastleggen, dan zijn audiovisuele journalisten hun perskaart niet waardig. Einde van het verhaal. Stelt Justitie zich die vragen trouwens ooit bij de schrijvende pers?"

BRUSSELSE STADSMEDIA BUNDELEN DE KRACHTEN

Yoann Harvent

In hoeverre beantwoordt TV-Brussel aan de wensen van zijn kijkers? Om dit na te gaan voerde de Vrije Universiteit Brussel (VUB), naar aanleiding van de tiende verjaardag van de zender, een kwalitatief onderzoek naar het kijkgedrag van de Nederlandstalige Brusselse bevolking. Zo blijkt dat TV-Brussel bovenal, mede door het gehanteerde lussensysteem, een zapzender is. « Belangrijk is dat TV-Brussel niet alleen beantwoordt aan de wensen van zijn kijker maar zich eveneens profileert als een stadzender die de hoofdstad van Europa waard is », aldus Jan De Troyer, hoofdredacteur van TV-Brussel.

Het thema 'Stadstelevisie in Europa' was aan de orde op een colloquium in het Europees Parlement begin maart. Jan De Troyer zei te overwegen om, naar het model van het Duitse Offener Kanal Berlin, een discussieplatform te bieden aan verschillende groeperingen. Zij het dat dit strenger moet gereguleerd dan bij onze Duitstalige bureaus. Professor Els Witte waarschuwde in dat verband voor wat ze een 'démocratie suicidaire' noemt.

De vraag werd nog gesteld of de zo hoog geprezen vrijheid van meningsuiting van stadsenders niet te veel wordt beknot door de financiers. Voorzitter van de Raad van

Bestuur van TV-Brussel, Freddy Neyts, geeft toe dat de zender voor 90 procent afhankelijk is van de overheid. Maar de Raad van Bestuur werd op pluralistische wijze samengesteld en de redactie bestaat enkel uit professionele beroepsjournalisten, beklemtoonde Neyts. Bovendien is de redactie onafhankelijk.

FM Brussel

Vanaf eind april begint ook de Brusselse stadradio FM Brussel opnieuw uit te zenden. FM Brussel krijgt van de Vlaamse overheid voortaan een jaarsubsidie van goed 1,5 miljoen euro, en kan daardoor een twintigtal radiomakers inzetten. De stadradio moet een drie-eenheid vormen samen met TV Brussel en de stadskrant Brussel Deze Week, bij wie ze overigens in het historische Flageygebouw intrekt. De pas aangetrokken programmadirecteur van het hernieuwde FM Brussel is Jeroen Roppe, ex-Studio Brussel. Minder goed nieuws uit de Brusselse rand, waar Ring-TV opnieuw in lastige financiële papieren zit. In tegenstelling tot twee jaar geleden, lijkt de Vlaamse regering dit keer niet bereid om met vers geld over de brug te komen.

s c h e e f b e k e k e n

"Ik wil ook in het Europees parlement veel bereiken, maar ik weet nu al zeker dat ik er veel harder voor zal moeten vechten, en dat mijn impact veel geringer zal zijn."

Ivo Belet in Humo van 17 februari 2004

"Het liefst zou ik van pure schaamte diep wegduiken onder mijn dekbed en niet 's morgens bij het ontwaken alweer zo'n BV horen, journalist met of zonder groene vingers, die is toegetreten tot een politieke partij. Van de ene dag op de andere, omdat het hen werd gevraagd. Gepromoveerd tot stemmentrekker. In eigen ogen tot toekomstig weldoener van het volk. Tot welke partij? Dat heeft letterlijk geen belang. Ivo Belet zei het zelf in Humo, het is nu CD&V omdat Yves Leterme hem het eerst heeft gevraagd, maar de SPA had ook gekund als Steve Stevaert sneller was langsgeslagen."

Tessa Vermeiren in Weekend Knack van 18 februari 2004

"De nieuwslezer Demesmaeker zal mij altijd in herinnering blijven als de man die zelfs de oorlog in Irak kon presenteren als betref het de prijs van de tomaten. "Niets zo vervelend als een roestige hark of spitvork", lees ik in een van zijn standaardwerken, en daar kan ik in het geval van Demesmaeker weinig aan toevoegen. Ik voorspel hem dan ook een lange carrière als kamerplant in het Vlaams Parlement."

Tom De Smet in Gazet Van Antwerpen van 21 februari 2004

"Mag ik uw jonge kartel (CD&V-N-VA, nvdv.) een communicatietip geven? Lieg alsjeblieft nooit meer tegen een journalist."

Nooit. U doet uw job, wij de onze. Als u ons beliegt, wordt het voor ons onmogelijk om ons werk te doen. Zeg desnoods: "Dat gaat u niet aan, snotneus", maar zeg nooit neen als het antwoord ja is. Probeer het misschien eens zoals Jean-Luc Dehaene. "Geen commentaar." Dat vonden wij een voorbeeld van betrouwbaar bestuur."

Bart Eeckhout in een 'open brief' aan Yves Leterme (CD&V) en Geert Bourgeois (NV-A), in De Morgen van 17 februari 2004

"Tot twee weken na mijn wraking in de zaak-Cools sloop ik elke dag langs de kelder naar buiten in het justitiepaleis. Toen ik een keer toevallig richting hoofdingang stapte, werd ik prompt overvallen door een meute journalisten die daar eigenlijk niet hoorde te zijn. "Ik wil niets zeggen", piepte ik, omdat ik niets mócht zeggen. De volgende dag schreven ze dat ik een autoritair mens ben. Sindsdien ben ik doodsbang van journalisten, omdat ik besef dat ze alles wat ik zeg tegen mij kunnen gebruiken."

De op het voorbij proces-Cools gewraakte rechter Henry-Paul Godin in Knack van 18 februari 2004

"Wat er precies in het strategisch plan (van VTM, nvdv.) geschreven staat, is een goed bewaard bedrijfsgeheim. Maar dat de zender zal breken met de verouderde blauwe achtergrond is al duidelijk. De nieuwe look van het VTM-nieuws is daar een eerste voorbeeld van. Maar ondanks het nieuwe decor en Stef Wauters slaagt VTM er niet in om het TV1-journaal te overtroeven."

Kris Vanderhaegen in De Standaard van 6 maart 2004

ALGEMENE VERGADERING AVBB BAART FERME RESOLUTIE VOOR BRONNENBESCHERMING

Pol Deltour

(Foto Laurence Dierickx)

De AVBB-top legt verantwoording af aan de Algemene Vergadering. Vlnr. Martine Simonis (secrétaire nationale), Pol Deltour (nationaal secretaris), Philippe Leruth (voorzitter), Marc Van de Looverbosch (ondervoorzitter), Frans Wauters (secretaris-penningmeester)

van het journalistieke zwijgrecht op de agenda stond. Enkele commissieleiden leken er op uit het bronnengeheim dermate in te perken dat het de facto een lege doos zou blijken. De AV sprak af om de resolutie langs zoveel mogelijk kanalen ter ore van de betrokken politieke verantwoordelijken te brengen. Over de recentste stand van zaken leest u meer in het Dossier in deze DJ.

De Vlaamse VVJ en de Belgische AVBB hielden op zaterdag 28 februari hun jaarlijkse algemene ledenvergaderingen. Op

die van de VVJ werd Marc Van de Looverbosch (VRT-radio) unaniem bevestigd als nieuwe voorzitter. Hubert Van Humbeek (Knack) vervangt Marc als ondervoorzitter, wat betekent dat er op dit ogenblik weer een vacature is voor vertegenwoordiger van de magazines in de Raad van Bestuur. Denise Van den Broeck volgt Annemie Copers op als vertegenwoordiger van de afdeling Brussel-Brabant. Marc Van de Looverbosch bracht uitvoerig verslag over de werkzaamheden van de VVJ in 2003. Hete hangijzers zoals het dossier opleiding, het statuut van de zelfstandigen en de verhouding tussen pers en gerecht passeerden de revue. Het vraagstuk van de harmonisering van de wettelijke beroepsstatuten (beroepsjournalist algemene informatie-media en journalist van beroep bij de gespecialiseerde pers) komt aan de orde op een extra ledenvergadering. Raymond De Craecker, voorzitter van de Nederlandstalige Erkeningscommissie, waarschuwde alvast voor de dreiging van de commercialisering bij het open gooien van het beroepsstatuut.

Meerdere leden drongen aan op een verbetering van de website; anderen stelden wezenlijke vragen rond het voortbestaan van het papieren jaarboek. Op voorzet van secretaris-penningmeester Frans Wauters keurde de Algemene Vergadering ook nog de rekeningen over 2003 (voor de VVJ een batig saldo !) en de begroting voor 2004 goed. In die laatste wordt ondermeer geld voorzien voor de verdere uitbouw van de website en de database van de VVJ/AVBB.

die van de VVJ werd Marc Van de Looverbosch (VRT-radio) unaniem bevestigd als nieuwe voorzitter. Hubert Van Humbeek (Knack) vervangt Marc als ondervoorzitter, wat betekent dat er op dit ogenblik weer een vacature is voor vertegenwoordiger van de magazines in de Raad van Bestuur. Denise Van den Broeck volgt Annemie Copers op als vertegenwoordiger van de afdeling Brussel-Brabant. Marc Van de Looverbosch bracht uitvoerig verslag over de werkzaamheden van de VVJ in 2003. Hete hangijzers zoals het dossier opleiding, het statuut van de zelfstandigen en de verhouding tussen pers en gerecht passeerden de revue. Het vraagstuk van de harmonisering van de wettelijke beroepsstatuten (beroepsjournalist algemene informatie-media en journalist van beroep bij de gespecialiseerde pers) komt aan de orde op een extra ledenvergadering. Raymond De Craecker, voorzitter van de Nederlandstalige Erkeningscommissie, waarschuwde alvast voor de dreiging van de commercialisering bij het open gooien van het beroepsstatuut.

Meerdere leden drongen aan op een verbetering van de website; anderen stelden wezenlijke vragen rond het voortbestaan van het papieren jaarboek. Op voorzet van secretaris-penningmeester Frans Wauters keurde de Algemene Vergadering ook nog de rekeningen over 2003 (voor de VVJ een batig saldo !) en de begroting voor 2004 goed. In die laatste wordt ondermeer geld voorzien voor de verdere uitbouw van de website en de database van de VVJ/AVBB.

'Wetsvoorstel-Franchimont' legt bom onder procesverslaggeving

Nog maar pas is het incident rond de procesbeelden van Marc Dutroux achter de rug (zie pagina's 4-5), of een veel groter gevaar bedreigt de procesverslaggeving in het land: het 'wetsvoorstel-Grote Franchimont' tot hervorming van het strafprocesrecht. In ontwerpartikel 281 wordt gezegd dat "een met reden omkleed vonnis kan bevelen dat de zaak gedurende het gehele proces of een deel daarvan met gesloten deuren wordt behandeld", zonder dat daar echt substantiële voorwaarden aan gekoppeld worden. De "bescherming van het privé-leven van partijen" kan al volstaan. Even opmerkelijk is ontwerpartikel 282, dat de rechtscolleges toelaat "onder dezelfde voorwaarden de publicatie en verspreiding te verbieden van teksten, tekeningen, foto's of enigerlei beelden waaruit de identiteit kan blijken" van elke partij of getuige in de zaak. Als straf voor een eventuele overtreding worden tot 2 jaar cel en tot 10.000 euro voorzien. (PD)

92 nieuwsmensen gesneuveld in 2003

De Internationale Federatie van Journalisten (IFJ), waarbij ook de VVJ/AVBB aangesloten is, telde in 2003, 92 journalisten (onder wie 4 stafmedewerkers) die het leven verloren. Dat zijn er 22 meer dan vorig jaar. De twintig sterfgevallen in Irak kunnen die toename verklaren. In Rusland stierven 9 journalisten. Enkelens werden manifest vermoord, de rest liet het leven in wat 'verdachte omstandigheden' wordt genoemd. Het gaat in belangrijke mate om verslaggevers die expliciet weigerden aan de leiband van (lokale) politici of maffiabonzen te lopen. Opvallend veel doden ook in Columbia (9) en de Filipijnen (3). Ook hier weer gaat het om journalisten die kritisch rapporteerden over (de louche verhoudingen tussen) autoriteiten en (drugs)mafia. Secretaris-generaal Aidan White wees bij de voorstelling van het IFJ-jaarverslag op de zware verantwoordelijkheid van politici en mediaverantwoordelijken voor de dodentol. Ook met het pas opgerichte International News Safety Institute (INSI) wil de IFJ inspelen op de gevaren die journalisten in risicogebieden lopen. (PD)

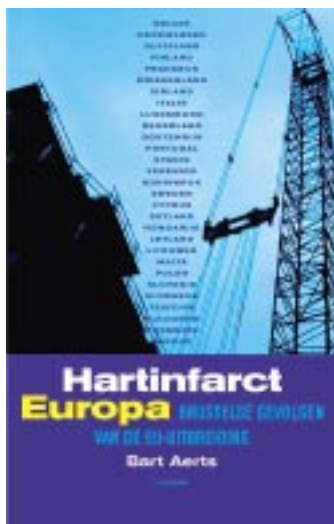

Foto: Huub Kofinen
Aidan White

Code of conduct voor Brusselse journalisten

Brussel wordt als nieuwscentrum met de dag meer op de wereldkaart gezet, wat zich concreet uit in een alsmaar groeiend aantal nieuwsmedia maar ook belangen- en lobbygroepen in de Belgisch-Europese hoofdstad. Om een duidelijke grens te trekken tussen de onafhankelijke journalisten en de belangengebonden informatieverstreckers in internationaal verband, heeft Journalists@Your Service, het gemeenschappelijke Brusselse dienstencentrum van IFJ en AVBB, een Code of Conduct uitgebracht. Die omvat een opsomming van criteria die zuivere nieuwsmedia van andere onderscheiden: scheiding tussen verslaggeving en publiciteit, doorzichtigheid van de eigendomsstructuren en de financiers, redactionele onafhankelijkheid. Meer info: www.brusselsreporter.org. (PD)

Bart Aerts,
Hartinfarct Europa. Brusselse gevolgen van de EU-uitbreiding,
Houtekiet

Het Laatste Nieuws-journalist Bart Aerts schreef een zeer leesbaar boek over de mogelijk desastreuze gevolgen van de EU-uitbreiding voor Brussel. Enerzijds doet zijn verslag haast als een doemscenario aan, anderzijds probeert hij toch een aantal vooroordelen over elitaire 'eurocraten' de wereld uit te helpen. Hij laat daarbij voornamelijk de (al dan niet Europese) Brusselaars zelf aan het woord en creëert zo een levendig beeld, zij het

dat hij iets teveel in herhaling valt, terwijl andere invalshoeken zoals het mobiliteitsprobleem een beetje in de vergeethoek raken. Met dit werk kaart de schrijver hoe dan ook een problematiek aan die over het algemeen maar weinig aandacht krijgt en dat maakt het boek de moeite meer dan waard. (MS)

Roger Vlemings,
De Keizer en de Leeuw komen de lichten doven,
VZW Heibrand Vosselaar

Ook al beweert de auteur zelf het tegendeel, is dit toch een erg autobiografisch aandoende debuutroman van de (ex-)journalist Roger Vlemings. Op naïef-weemoedige toon, in de trant van 'grootvader vertelt', haalt de ik-persoon, Ronny Vleugels, bij de naderende dood van zijn vader herinneringen op aan zijn gelukkige kindertijd bij 'onze va en ons moe'. Met een ontroerende eenvoud schetst hij een beeld van het leven op het platteland en in de stad van een halve eeuw geleden. Het overvloedig gebruik van dialectwoorden wordt daarbij niet geschuwd. Centraal staan zijn liefde voor voetbal en voor meisjes en natuurlijk voor zijn vader, waarvan hij nu afscheid moet nemen. Een aanrader voor liefhebbers van heimatliteratuur. (MS)

Brusselse Welzijns- en Gezondheidsraad,
Adressengids voor welzijn en gezondheid 2004

De Brusselse Welzijns- en Gezondheidsraad reikt met dit geactualiseerde boekje journalisten opnieuw een uitstekende wegwijzer aan voor het welzijnslandschap in de agglomeratie. De informatie is helder en overzichtelijk, en dat is nog zonder de ruim 1.300 adressen en andere contactgegevens geteld. De gids kan aangevraagd worden op tel. 02/414.15.85 of via e-mail op info@bwr.be (PD).

voor de agenda's

Woensdag 17 maart, 20 uur – Debatavond over 'Islam en media'. Met onder meer Ludo De Witte, Koen Vidal, Meryem Kanmaz, Naima Charkaoui en Jos Van Hemelrijck. In het IPV, Grote Markt 40 in Antwerpen.

Dinsdag 23 maart, 19 uur – Bekendmaking van de drie winnaars van de Nikon Press Photo Awards 2003. Uitnodiging vereist. In het IPC, Résidence Palace in Brussel.

Dinsdag 30 maart, 18u30 – Opening tentoonstelling 'Best Humorous Press Photo 2002' (organisatie SABAM en de Foto- en Filmpers van België). In het IPV, Grote Markt 40 in Antwerpen. De tentoonstelling loopt tot en met 30 april 2004.

Donderdag 1 april, 18u30 – Debat: Wie maakt het proces van Dutroux, de pers of het gerecht? Met Edwin Van Fraechem, Hugo Coveliers, Pol Deltour, Leo Hellemans. In het VLEKHO, Koningsstraat 336 te Brussel.

Donderdag 8 april, 14 – 22 uur – In het kader van de trainingen voor onderzoeksjournalistiek georganiseerd door de VVOJ een eerste les: 'Cijfers in beeld: Excel voor beginners'. 170 euro voor VVOJ-leden, 340 euro voor niet-leden. Docent: Peter Verweij. In Utrecht. Inschrijven kan tot 1 april. Meer info op www.vvoj.nl/activiteiten/cursus.

Donderdag 15 april, 14 – 22 uur – Tweede les: 'Nieuws per muisklik: documenten vinden en beoordelen'. Inschrijven tot 8 april.

Donderdag 22 april, 14 – 22 uur – Derde les: 'Dossier vormen: hoe organiseer ik een onderzoeksproject?'. Inschrijven tot 15 april.

Donderdag 22 april, 20 uur – Debatavond over 'Gespin op het nieuws: over de verhouding tussen journalistiek en PR'. Met onder meer Marc Van de Looverbosch, Rik Van Cauwelaert, René De Witte, Noël Slangen, Edgard Eeckman, Dirk Snauwaert en Paul Muys. In het IPC, Résidence Palace (zaal Polak), Wetstraat 155, 1040 Brussel.

Dinsdag 27 april, 19u30 – Eerste VVOJ-café in Vlaanderen: 'Pas op voor het afstapje: hoe voorkom je schadeclaims?'. Inschrijven verplicht, www.vvoj.be. Campus VUB, Pleinlaan 2, 1050 Brussel, Gebouw D, lokaal 2.01.

Donderdag 6 mei, 20 uur – Debat over zelfstandige journalistiek in Vlaanderen. Organisatie VVJ. In het IPC (zaal Polak), Résidence Palace in Brussel. Meer informatie volgt.

Dossier: DE BRONNEN BESCHERMD

Onvoorziene omstandigheden daargelaten, heeft de Kamercommissie voor Justitie dinsdag een wet goedgekeurd tot toekenning aan de journalisten van het recht om hun informatiebronnen te verzwijgen. Voor de Belgische journalisten een vrij historisch moment. Eindelijk krijgt hun bronnenbescherming, die sinds 1996 wel al door het Europese Mensenrechtenhof gewaarborgd werd, een nationale verankering. Geen enkel parket of rechtscollege, geen enkele onderzoeksrechter of politierechercheur wordt van meet af aan nog verondersteld niét op de hoogte te zijn. Het journalistieke bronnengeheim laat particulieren toe informeel en in alle vertrouwen informatie te bezorgen aan journalisten, zonder dat ze het risico lopen door justitie te worden achterna gezeten. Voor het Europese Mensenrechtenhof is die bronnenbescherming een absolute voorwaarde voor vrije informatiedoorstroming, en als zo danig voor democratie.

Het debat in de Kamer ging vooral over de (onvermijdelijke) grenzen van het bronnengeheim. Parlementaire consensus is er over het feit dat journalisten hun vertrouwelijke bronnen toch moeten prijs geven 'ter voorkoming van misdrijven waarbij de fysieke integriteit van personen wordt bedreigd'. Denk concreet aan een gijzeling of ontvoering. Maar volgens de laatste versie van het wetsvoorstel zou het bronnengeheim ook doorbroken kunnen worden 'ter voorkoming van misdaden tegen de staatsveiligheid'. De uiterst gevaarlijke uitzonderingscategorie 'in het belang van de morele integriteit van een persoon' is op vraag van de AVBB alleszins definitief geschrapt. Die begrenzing zou van het bronnengeheim een ronduit lege doos hebben gemaakt, want dan had iedereen die zich nog maar belasterd voelde al een onthulling van de bron kunnen verkrijgen.

In dit Dossier een praktische uiteenzetting, in vragen en antwoorden, van de nakende wettelijke regeling. En een gesprek met Geert Bourgeois, NV-A-voorzitter en kamerlid, die samen met Olivier Maingain (MR) aan de basis ligt van de wet.

(Foto Raphaël Demareel/PhotoNews)

Pol Deltour

NAAR EEN ZWIJGRECHT VOOR JOURNALISTEN

Wat is het belang van de nieuwe wet ?

De wet bezegelt een cruciaal onderdeel van de vrije nieuwsgaring in een democratische samenleving. Natuurlijk is het essentieel dat autoriteiten en bedrijven zo open en eerlijk mogelijk officieel communiceren met pers en publiek, maar die officiële informatiestroom – via communicatie, woordvoerders of spindoctors – mag niet de enige zijn. Minstens even belangrijk is dat personen die niet verondersteld worden officieel het woord te voeren, langs informele weg toch informatie kunnen doorspelen aan pers en publiek. Of dat nu in de politieke, de commerciële, de bestuurlijk-gerechtigde, of nog de culturele of sportieve sfeer is. In de woorden van de Raad van Europa en het Europese Mensenrechtenhof: geen echte democratie zonder vrijheid van (ook vertrouwelijke) informatiedoorstroming.

Is het nu een zwijgplicht of een zwijgrecht ?

Beide. Alle deontologische codes voorzien al veel langer in een zwijgplicht voor journalisten die zich ten overstaan van een bron engageren tot vertrouwelijkheid. Alleen dreigt die zwijgplicht een lege doos te blijven zolang de journalist ten overstaan van justitie en politie niet over het recht beschikt om zijn vertrouwelijke bronnen af te schermen. De nakende wet verschaft de Belgische journalisten dit recht.

Was die wet wel echt nodig ? Volstond de rechtspraak van Straatsburg dan niet ?

Het voordeel van een klare wet is dat journalisten veel korter door de bocht kunnen bij het afdwingen van hun bronnenge-

heim. Maar ook burgers en gerechtsfunctionarissen hebben nu een stevige kapstok.

Sinds 1996 hamert het Europese Mensenrechtenhof op de noodzaak van journalistieke bronnenbescherming, en in 2000 keurde het Ministercomitee van de Raad van Europa een resolutie in dezelfde zin goed. Maar dat maakte bij de Belgische justitie zo te zien maar weinig indruk. Net zo min als een circulaire die voormalig Justitieminister Marc Verwilghen (VLD) een paar jaar geleden uitvaardigde rond het bronnengeheim. Die omzendbrief sloeg overigens enkel op het optreden van de parketten; de onderzoeksrechters en rechtbanken waren er niet door gebonden. Een wet daarentegen dwingt alle ordehandhavers van hoog tot laag om het journalistieke bronnengeheim te ontzien.

Wie kan een beroep doen op de nieuwe wet ?

De wet verstaat onder 'journalist', "eenieder die informatie verwerkt in de vorm van geregelde communicatie aan het publiek". De praktijk zal uitwijzen of die omschrijving voldoende waarborgen biedt tegen omzeilingen van het bronnengeheim via bijvoorbeeld de secretaresse of telefoniste van de redactie...

Hoe formuleert de wet het principe van het bronnengeheim ?

Letterlijk staat in artikel 3: "Iedere journalist heeft het recht om zijn informatiebronnen te verzwijgen. Met uitzondering van de gevallen bepaald in artikel 4 (zie hierna, nvdr.), kan hij er niet toe gedwongen worden zijn informatiebronnen vrij te

Dossier: DE BRONNEN BESCHERMD

geven en inlichtingen, opnames en documenten te verstrekken die onder meer: 1° de identiteit van zijn informanten kunnen bekendmaken; 2° de aard of de herkomst van zijn informatie kunnen prijsgeven; 3° de identiteit van de auteur van een tekst of audiovisuele productie kunnen bekendmaken; 4° de inhoud van de informatie en van de documenten zelf kunnen bekendmaken."

Hoe ver reikt de bescherming ?

De bescherming betreft in de allereerste plaats de journalist die door politie of justitie gewoon gevraagd wordt naar de herkomst van informatie. Meer dan ooit zal de journalist die voor een getuigenverhoor opgeroepen wordt dus kunnen verklaren: 'Ik zeg niets en beroep mij daarbij op mijn bronnengeheim'.

Die mogelijkheid speelt zowel in strafrechtelijke als in burgerrechtelijke zaken. Denk aan een journalist die opgeroepen wordt om te getuigen in een 'lekkendonderzoek' tegen politieman of ambtenaar. Maar ook aan een journalist die in kort geding gedagvaard wordt door een privé-bedrijf om de bron van een bericht te onthullen.

Minstens even belangrijk is dat artikel 5 van het wetsvoorstel de bescherming uitbreidt tot "de opsporings- of onderzoeksmaatregelen zoals fouillering, huiszoekingen, inbeslagnemingen, telefoontaps en -registraties". Uitgerekend een huiszoekingsgolf op diverse redacties in 1995 kostte België de voorbije zomer nog een veroordeling van het Europese Mensenrechtenhof in Straatsburg.

Welke uitzonderingen voorziet het wetsvoorstel ?

Letterlijk staat in de laatste versie van artikel 4 het volgende: "De journalist kan enkel op bevel of op vordering van de rechter ertoe gedwongen worden zijn informatiebronnen bedoeld in artikel 3 vrij te geven, indien die van aard zijn misdrijven te voorkomen bedoeld in boek II, titel 1 van het Strafwetboek of misdrijven waarbij de fysieke integriteit van een of meer personen bedreigd wordt en indien de volgende cumulatieve voorwaarden vervuld zijn: 1° de gevraagde informatie is cruciaal voor het voorkomen van deze misdrijven; 2° de gevraagde informatie kan op geen enkele andere wijze verkregen worden."

U bedoelt ?

Belangrijk is om te beginnen dat een rechter – een onderzoeksrechter of rechtscollège dus – het vrijgeven van de bronnen moet gelasten. Parket of politie kunnen met andere woorden niet langer op eigen houtje handelen.

De 'misdrijven bedoeld in boek II, titel 1 van het Strafwetboek' zijn een reeks misdaden en wanbedrijven tegen de veiligheid van de Staat. Het gaat vooreerst om aanslagen op en samenspanning tegen de Koning, de koninklijke familie en de regeringvorm. Onder de noemer misdrijven 'tegen de uitwendige veiligheid van de Staat' vinden we het opnemen van de wapens tegen België, het meeheulen met een vreemde mogendheid, het ondersteunen van oorlogsvijanden, spionage en landsverraad. 'Misdaden tegen de inwendige staatsveiligheid' zijn aanslagen of samenspanningen tot uitlokking van een burgeroorlog, slachting of plundering, en het opzetten of leiden van een gewapende militie.

Wat de misdrijven betreft 'waarbij de fysieke integriteit van een of meer personen wordt bedreigd', zijn in de Kamercommissie voor Justitie herhaaldelijk de voorbeelden gegeven van terrorisme, gijzeling, ontvoering, kindermishandeling, pedofilie. Deze notie ligt omzeggens letterlijk in het verlengde van de rechtspraak van het Europese Mensenrechtenhof.

Extra waarborgen voor het bronnengeheim vormen tot slot de voorwaarden van 'proportionaliteit' en 'subsidiariteit' waaraan een eventuele aantasting ervan moet voldoen. Ook dit is overgenomen uit de rechtspraak van Straatsburg.

Wanneer geldt het bronnengeheim dus onverkort ?

Dat is wanneer iemand wegens (vermeende) aantasting of bedreiging van zijn 'morele integriteit' aanspraak zou maken op de onthulling van de bron van een journalist. Denk aan iemand die zich belasterd, beledigd of nog maar 'persoonlijk benadeeld' voelt. De redenering is dat (vermeende) slachtoffers hiervan over genoeg andere rechtsmiddelen beschikken om hun streng te trekken. In de Kamercommissie voor Justitie gingen er op zeker moment wel stemmen op om het doorbreken van het bronnengeheim ook hiervoor toe te laten, maar de AVBB zette zich schrap. Een resolutie die op de algemene ledenvergadering van 28 februari unaniem goedgekeurd werd, riep de parlementsleden op de uitzondering op het bronnengeheim conform de rechtspraak van Straatsburg te beperken tot 'bedreigingen voor de fysieke integriteit'.

Wat nu als de journalist persoonlijk wordt vervolgd voor onrechtmatige informatiegaring ?

Op vraag van de AVBB voorziet de wet ook nog in een bijkomende waarborg tegen misbruiken vanwege justitie. Volgens artikel 6 kan een journalist die zich beroept op zijn bronnengeheim niet vervolgd worden voor heling (artikel 505 Strafwetboek). Langs die omweg heeft het gerecht in het verleden lastige journalisten meer dan eens het leven zuur gemaakt.

Overigens beschikken journalisten die persoonlijk vervolgd worden, voor wat dan ook, over een evident zwijgrecht als verdachte. Zo hebben magistraten journalisten in het verleden ook nog de betichting 'medeplichtigheid aan de schending van het beroepsgeheim' ten laste gelegd. Maar een vervolging voor heling is van meet af aan dus niet meer mogelijk.

Zijn we er nu ?

Nog niet helemaal, omdat na de Kamercommissie voor Justitie vanzelfsprekend ook de voltallige Kamer en vervolgens de Senaat nog hun fiat moeten geven. Overigens zal de AVBB tot op het eind blijven aandringen op maximale garanties. Moet die verwijzing naar de 'misdrijven tegen de staatsveiligheid' bijvoorbeeld nu echt ?

Opgelet nog: over de uiteindelijke berichtgeving zegt deze wet niets !

Tot slot nog dit: deze wet laat de aansprakelijkheid van de journalist voor zijn uiteindelijke berichtgeving ongemoeid. De journalist die zijn berichtgeving baseert op een vertrouwelijke bron, kan zich met andere woorden nog altijd niet hierachter verschuilen om zijn aansprakelijkheid te ontlopen.

Checken en dubbelchecken blijft dus de boodschap. Overigens blijft het uitgangspunt wel degelijk dat een journalist in zijn berichtgeving zoveel mogelijk duidelijkheid verschaft over de herkomst van zijn informatie. Pas in tweede orde kan een bericht aan een anonieme bron opgehangen worden.

GEERT BOURGEOIS (NV-A): 'EEN KWESTIE VAN PERSVRIJHEID'

Als in de Kamer iemand het vaderschap van de nakende wet op het journalistieke zwijgrecht mag opeisen, is het Geert Bourgeois wel, voorzitter van en kamerlid voor de NV-A. Ook al gaf ook MR-député Olivier Maingain – les extrêmes se touchent ! – een meer dan stevige duw aan de kar. Pol Deltour

Bourgeois, 53 en zuidwestvlaming, diende in 2002 al een wetsvoorstel in tot bescherming van de informatiebronnen van de journalist, en deed dat op 25 juni 2003 opnieuw. Die tekst vormde de meer dan stevige basis voor de wet die er nu lijkt aan te komen. Wat hem drijft, wilde De Journalist per sé van het kamerlid zelf vernemen ?

Geert Bourgeois: "Ik moet toegeven dat die bekommernis voor het journalistieke bronnengeheim niet echt spoor met het beeld dat mensen doorgaans van mij en mijn partij hebben. Toch ben ik al geruime tijd bezig met mensenrechten. Specifiek rond persvrijheid zijn er in België enkele zware incidenten geweest. Ik denk aan de vervolging van een journalist (Yves Barbieux van Het Laatste Nieuws, nvdr.) voor de publicatie van robotfoto's van de Bende van Nijvel een dag voordat die foto's officieel werden verspreid. Ik denk ook aan het kort geding, op eenzijdig verzoekschrift dan nog, van de NMBS tegen De Morgen. Dat dit een louter burgerrechtelijke zaak betrof, vond ik extra erg. Vorige zomer dan is de Belgische Staat in Straatsburg veroordeeld voor een reeks onwettige huiszoekingen op redacties. Die zaak was voor mij de ultieme aanleiding om tot een Belgische wetgeving te proberen komen. Aan een vrije pers hecht ik enorm veel belang. En het journalistieke bronnengeheim is wel degelijk een element daarin."

DJ: Perverse geesten zouden zeggen: zo'n wetgevend initiatief kan maar uitgaan van iemand die zelf tegen de klippen op informatie lekt naar de pers...

"Dat heeft nochtans niet meegespeeld. Het is juist dat zonder de journalistieke zwijgplicht en het daarmee samenhangende zwijgrecht ook politici veel minder vrijuit zouden kunnen spreken. Maar voor de indiening van dit wetsvoorstel heeft dit geen rol gespeeld. Mijn omgang met journalisten is trouwens eerder omgekeerd: ik krijg een pak meer informatie van hen dan zij van mij. De pers slaagt er veel beter in informatiebronnen aan te boren dan de politiek, en ook daarom ben ik voor deze wetgeving gegaan."

Geert Bourgeois: altijd al begaan met de mensenrechten

DJ: Op zeker moment gingen in de Kamercommissie Justitie stemmen op om serieuze uitzonderingen te voorzien op het journalistieke zwijgrecht, met name ook in de gevallen waarin de 'morele integriteit' van iemand op het spel stond...

"De discussie verliep zeker niet rimpelloos. Vooral bij de PS en CDH wilde men die notie van 'morele

integriteit' in de tekst sluizen. De Journalistenbond heeft toen zeer goed gelobbyd om dat te vermijden. Samen met de AVBB zat ik op de lijn dat wanneer de uitzondering 'morele integriteit' in de wet geraakte, er beter geen wet kwam en we maar beter weer terug vielen op het vangnet van Straatsburg. Op zijn minst eiste ik dat de Journalistenbond opnieuw gehoord zou worden door de Commissie.

Olivier Maingain, die het andere wetsvoorstel over bronnengeheim indiende, is mij dan tegemoet gekomen en daarmee zaten de PS en CDH eigenlijk vast. Maingain en ik bleken uiteindelijk niet inhoudelijk maar enkel qua formulering van mening te verschillen met elkaar."

DJ: Deze wet is in de goede oude traditie een louter parlementair initiatief, ook al omdat Justitieminister Onkelinx (PS) verklaard had zich te zullen onthouden.

"Mij valt vooral de grote Vlaamse afwezigheid op in dit debat. De discussie ging fundamenteel tussen mezelf – als enige Vlaming – en de PS, MR en CDH. Mogelijk vonden de andere Vlaamse partijen de materie iets te gevoelig.

Ik vind goede wetgeving hoe dan ook zeer belangrijk. Tijdens de vorige legislatuur heb ik als 'klein' parlementslid van de oppositie al de meeste wetsvoorstellen laten goedkeuren, en dit zou nu ook weer het derde zijn. Positief toch, dat voor zo'n zaken de partijgrenzen kunnen overstegen worden, zoals ik trouwens ook steeds constructief meewerk aan de projecten van anderen. En dan zit ik in de Kamercommissie voor Justitie niet eens als stemgerechtigd lid."

VRIJSPRAAK VOOR MARC GOOSSENS IN SCANNER-PROCES

Jan Backx

Je bent een energiek zelfstandige, al jarenlang bedrijvig in het slopende genre van de faits divers-berichtgeving. Politie, rechtbank, brandweer: jij kent de wereldjes en de wereldjes kennen jou. Zo krijg je als nieuws-hengelaar wel eens een mooie vis toegeworpen uit de discrete hand van een informant. Je rijdt op wieltjes. Tot het opeens serieus mis loopt, en het gerechtelijk apparaat zijn zoekrobot activeert om 'het lek' of, godbetert, de scanner te vinden...

Verhoren, huiszoekingen, een resem rechtbankzittingen, een immens werkverlet en de nodige advocatenkosten. Het overkwam journalist Marc Goossens allemaal. Maar op 2 maart – meer dan vier jaar (!) na de start van het onderzoek – werd hij in eerste aanleg vrijgesproken voor bezit en gebruik van een scanner. Twee politiemannen, die met hem terecht stonden voor schending van het beroepsgeheim en scannergebruik, werden wel schuldig bevonden maar kregen opschorting van straf.

Vanuit het hoofdkwartier van de VVJ-AVBB vertrok nog dezelfde dag een zegebulletin: "Eerste echte erkenning journalistiek bronnengeheim in Belgische rechtspraak".

Alles was de tweede dag van 2000 begonnen, met een identiteitscontrole op de Vlasmarkt in Dendermonde. Een man die nog een straf moest uitzitten, werd in de boeien geslagen. Het kwam tot een scheldtirade waarin de arrestant ook begon te pochen over zijn stoutmoedige inbraak in het Justitiepaleis van Gent. Die verhitte biecht kwam niet in een proces-verbaal terecht maar stond wel in een stukje dat Marc Goossens maakte voor Het Laatste Nieuws. Zo wist het parket plots meer uit de pers dan uit het pv. De 'zoekrobot' werd ingeschakeld, tot en met de Dienst Enquêtes van het Comité P toe. Twee agenten liepen na het uitvlooien van allerlei telefonische contacten fors in de kijker. Ze hadden thuis allebei scanners en één politieman had van het werk wat interventierapporten en dagverslagen

mee naar huis meegenomen. De dienders gaven deemoedig toe dat ze tijdens hun nachtdienst hun recente 'vangst' op de Vlasmarkt telefonisch in geur en kleur hadden toegelicht aan nieuwsjager Marc Goossens.

Twee keer bedacht het Dendermondse parket Goossens met een huiszoeking: de eerste keer om eventueel doorspeelde politieverlagen te zoeken, de tweede keer om zijn - vermeende - scanner in beslag te kunnen nemen. Allemaal vruchteloos. In december 2002 kwam het dossier voor rechter Freddy Troch en zijn bijzitters Van Volsem en Meganck. Goed nieuws voor Marc Goossens: procureur Van Waesberghe liet de beschuldiging van het gebruik van gelekte informatie vallen. Maar terwijl de zaak in beraad was toverde het parket een konijn uit de hoed: een bajesklant zou komen getuigen dat hij de verslaggever in het gerechtshof had zien paraderen met een draagbare scanner. Meteen de basis voor nog acht zittingen.

Nu is er eindelijk een vonnis. Wat de twee agenten betreft, spreekt de rechtbank van "een schoolvoorbeeld inzake schending beroepsgeheim". Maar er is inkeer en ze zullen hun lesje nu wel hebben geleerd. Daarom krijgen ze de gunst van opschorting.

Marc Goossens is vrijgesproken van scanner-gebruik omdat de twee huiszoekingen niets hebben opgeleverd en er alleen maar verdachtmakingen waren, onder andere van de bajesklant die overduidelijk nog een eitje wou pellen met de journalist. De echte scanner-jacht bij Goossens is er volgens de rechtbank trouwens pas gekomen nadat eerst al zijn telefonische contacten waren nagetrokken en er verhoren van zijn mogelijke bronnen waren gebeurd. En dat bronnenonderzoek kon er voor de rechters niet door. De rechtbank noemt het daarom billijk dat heel het dure telefonie-onderzoek exclusief ten laste komt van de Staat.

'Na de triomf overweeg ik een schadeclaim'

"Ik beschouw de uitspraak in Dendermonde als een triomf voor alle journalisten", reageert Marc Goossens, die in zijn nopjes is met de benadering van het journalistieke bronnengeheim door de rechtbank. Als het parket afziet van hoger beroep (iets waarvoor het tot 17 maart tijd heeft), overweegt Goossens een tegenzet. "We gaan dat volgens het boekje doen, via een klacht met burgerlijke partijstelling bij de onderzoeksrechter." Marc Goossens heeft zich alvast aan het telraam gezet. Zowel tijdens het vooronderzoek, met ondervragingen en huiszoekingen, als door de liefst negen rechtbankzittingen, heeft de zelfstandige journalist een zee van nuttige tijd verloren, waarin hij zijn brood had kunnen verdienen. Reken daarbij de kosten en tijd om zijn verdediging behoorlijk op te bouwen. Niet dat hij er moederziel alleen voor stond. Goossens: "Ik voelde me steeds bijzonder goed gesteund door mijn opdrachtgever Het Laatste Nieuws, die in afwachting van een definitieve schaderegeling mijn raadsman Jef Vermassen mobiliseerde. Ook chef-nieuws Hans Deridder kwam als getuige naar de rechtbank om te argumenteren dat mijn omstrede tekst al binnen was nog voor het telefonisch contact met de twee nu veroordeelde agenten plaatsvond."

Einde van een nachtmerrie? "Noem het een leerzame ervaring. Het sterkt mij in mijn voornemen om me als bestuurslid van onze beroepsorganisatie VVJ in te zetten voor alle collega's die in dezelfde stormen verzeilen." (JB)

URBAN JUNGLE-FOTOGRAAF MARC DE ROECK BIJ DE KOPPENSNELLERS

Jan Backx

Met zijn gemillimeterd haar en fysionomie – hij doet een beetje aan actiefilm-acteur Lee Marvin denken – zou de Antwerpse persfotograaf Marc De Roeck (41) probleemloos kunnen meespelen in een prent waarin stoere bincken, beladen met imposant schiettuig, door vijandig junglewater waden. In realiteit is de Antwerpse 'urban' jungle Marc's operatieterrain. En de camera is zijn bazooka. 'Who dares wins', de para-lijfspreuk, zit Antwerpens meest energieke faits divers-fotograaf duidelijk op de ziel gebrand.

Geen grote ramp of zwaar ongeluk of Marc De Roeck staat er gegarandeerd als allereerste bij. Twee recente staaltjes: de noodlottige instorting van de oude Quellin-bioskoop en de lekgeslagen broomcamion, die een complete volksverhuizing onttekende. Waar hij in zijn verre debuutdagen meer dan eens (en vruchteloos!) werd verjaagd als een lastige muskiet, verschijnt Marc nu als een (met persprijzen bekroonde) autoriteit ten tonele. Net alsof de hulpdiensten groeien als ze hun beeldbograaf nabij voelen.

(Eigen foto)

Het begon als enig kind, dat net als zijn pa dolgraag

knutselde en later voor paswerker ging leren. Marc: "In het leger, bij de Hawk-raketten in het Duitse Brakel, doodde ik de vrije tijd met kiekjes maken. Vogeltjes op een tak, de kameraden van de kamer... 't Zat me onvermoed in de vingers en ik kreeg stimulerende reacties. De idee met fotograferen een centje te kunnen bijverdienen dreef me na mijn legerdienst naar de avondvakschool. Mijn oude dokaervaring sla ik overigens hoog aan. In dit super-digitale tijdperk dreigt de ziel van de fotografie teloor te gaan."

"Ik was toen net getrouwd met Diane, had overdag een job, wou vooruitkomen. Stilzitten is nooit mijn stijl geweest. Zo was ik als jonge snaak zelfs even hotdog-verkoper in het Sportpaleis. Was het mijn tronie? Enfin, de mensen kochten graag bij mij. Het sterkte me in het gevoel: als je van aanpakken weet, lukt het wel. Een advertentie van een bedrijf dat huwelijks- en schoolfoto's recruteerde, leidde ertoe dat ik bij het ja-woord van een massa Vlamingen aanwezig was."

En toen wenkte De Pers ?

"Dat gebeurde heel impulsief. Op een avond wandelde ik met Diane over de Antwerpse Meir. Op de hoek met de Jezusstraat zat toen de regiodirectie van Het Volk. Ik had er

nog nooit een poot gezet. 'Hier ga ik eens een babbeltje doen', zei ik tot mijn verbouwereerde echtgenote. Ik werd ontvangen door Gerd Gentjes. Ze gaf me een kans: faits divers- en cultuurfoto's leveren uit een stuk of acht gemeenten. Mijn werk in de 100-sferen geraakte ik al vlug ook kwijt bij Gazet Van Antwerpen en De Nieuwe Gazet. Toch bouwde ik snel een bezinningsmoment in. Want écht renderen deed al dat rondgespurt niet. De 'trouwers' leverden meer op. Mijn zin voor avontuur vulde ik toen maar anders in: ik zette

een advertentie en vond zo twee mannen die samen met mij naar Borneo wilden. Venten onder mekaar – in de oude betekenis wel te verstaan! We geraakten tot bij de koppensnellers, we aten de griezeligste dingen. Pas toen ik in 1996 kiekjes ging maken bij een rampoefening, voelde ik de persmicrobe terug de kop opsteken. Ik ging eens babbelen bij De Nieuwe Gazet en het gesternte stond goed: meteen een groot ammoniaklek in Edegem en daags nadien een weggewaaid dak. Mee dankzij de steun van Diane is het vanaf toen crescendo gegaan. Ik heb nu een eigen bvba, een stevige fixe bij Het Laatste Nieuws en het gevoel dat ik word gewaardeerd. Plezant."

'Dit vak is emotioneel zwaar. Soms zie ik zes doden in een paar dagen.'

Maar wel energie vretend. Hoe zie je de toekomst ?

"Mijn droom ligt véér weg. Het land en zelfs het Europese continent uit, naar pakweg Costa Rica. Ooit kocht ik in Thailand bijna een lapje jungle. Ik trok door Mexico, Sri Lanka; altijd mijlen uit de buurt van wat in de toeristische brochures staat. De ongerepte natuur met grote N fascineert me. In Borneo werd ik broederlijk geaaid door orang-oetangs. In de wateren van Costa Rica kwamen walvissen goeiedag zeggen rond mijn bootje. Het pakte me zodanig, dat ik de tranen voelde rollen. Dat verwachten de mensen allicht niet van een rampenfotograaf."

Je job en je voorkomen liggen inderdaad in de lijn van bikkelhard.

"Vergis je niet, mijn vak is emotioneel zwaar. Soms zie ik zes doden in een paar dagen. Ik weet hoe snel het leven gedaan kan zijn. Bijvoorbeeld voor nietsvermoedende mensen, die plots in hun autootje worden gesandwiched tussen twee weggeuzen. Stil door je telelens naar een vogeltje turen, het wonder van het leven observeren: het contrast is groot maar het brengt je terug naar de essentie van dit bestaan."

BESLISSING VAN DE RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK OVER DE KLACHT VAN DE HEER ALAIN BLOCH, MAGISTRAAT, TEGEN DE HEER DOUGLAS DE CONINCK, JOURNALIST (DE MORGEN)

Met een brief van 12 juni 2002 dient de heer Alain Bloch, magistraat bij de rechtbank van eerste aanleg in Gent, klacht in bij de raad voor deontologie naar aanleiding van een artikel dat op 8 juni 2002 is verschenen in De Morgen onder de titel 'Heroïnehandel mag. Soms' en dat van de hand is van Douglas De Coninck.

De Nederlandstalige dossiers van de raad voor deontologie, die ondertussen met zijn activiteiten is gestopt, zijn in het voorjaar 2003 overgedragen aan de Raad voor de Journalistiek. Het secretariaat heeft dit op 18 maart 2003 aan de partijen meegedeeld en heeft hen uitgenodigd om een standpunt in te nemen. De klager en de journalist hebben daarna schriftelijk reacties bezorgd aan het secretariaat. De journalist heeft eveneens een reeks overtuigingsstukken bezorgd, die bij het dossier werden gevoegd.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 10 december 2003. Zowel de klager als de journalist zijn persoonlijk verschenen en hebben er hun visie op de zaak toegelicht.

DE FEITEN

Op 8 juni 2002 verschijnt in De Morgen een artikel van Douglas De Coninck over het oprollen van een internationale bende heroïnesmokkelaars. Vanuit Turkije lieten zij maandelijks grote hoeveelheden heroïne naar Antwerpen komen, vanwaar koeriers dan naar diverse steden, onder meer in Groot-Brittannië, vertrokken.

In het stuk wordt uitvoerig ingegaan op de rol van de diverse verdachten in de zaak. Voorts gaat heel wat aandacht naar de verschillende visie van speurders en magistraten uit Antwerpen en Gent. De Antwerpse justitie kwam de heroïne-transporten op het spoor, maar zag het onderzoek gedwarsboemd door enkele Gentse politiemensen. Klager was op het ogenblik van de feiten onderzoeksrechter in Gent. Over hem wordt in het artikel betoogd dat hij op basis van leugens van een verdachte verkeerde conclusies heeft getrokken uit het dossier en alle aandacht heeft gericht op andere spilfiguren.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

In zijn klachtbrief, zijn twee brieven aan de raad en in zijn mondelinge verklaring betoogt klager dat het artikel een aantal feitelijke fouten bevat, dat bepaalde essentiële aspecten van zijn tussenkomst als onderzoeksrechter niet gemeld zijn, dat zijn handelingen en woorden verkeerd geïnterpreteerd worden en dat hij in het artikel wordt voorgesteld als een onbenul die er een zeer bedenkelijke

beroepsethiek op nahoudt. Hij voert aan dat hij door de journalist op geen enkel ogenblik gecontacteerd werd om naar zijn reactie te vragen.

Klager zegt dat hij als onderzoeksrechter niet kan en ook niet wil ingaan op de concrete gegevens van de zaak. Maar de journalist had contact moeten opnemen met de perswoordvoerder van het parket. Bovendien had klager wel algemene uitleg kunnen verstrekken over de manier waarop hij zijn opdracht als onderzoeksrechter opvatte. De journalist heeft dus een fout begaan door het beginsel van hoor en wederhoor niet toe te passen.

Het klopt dat in het artikel de antwoorden, althans gedeeltelijk, worden weergegeven die klager heeft verstrekt toen hij als onderzoeksrechter werd ondervraagd door het hof van beroep. Maar volgens klager komt dit niet neer op een correcte toepassing van het beginsel van hoor en wederhoor. Er is volgens klager een groot verschil tussen een verklaring die onder eed wordt afgelegd en de toelichting die men, eventueel ook ten vertrouwelijke titel, aan een journalist kan geven.

In zijn schriftelijke reacties en in zijn mondelinge verklaring voor de rapporteringscommissie betoogt de journalist dat hij correct tewerk is gegaan. Hij heeft, op basis van een hele reeks bronnen en stukken, verslag uitgebracht over de manier waarop een onderzoek naar een bende heroïnesmokkelaars is verlopen.

De journalist heeft in het artikel vragen gesteld over het optreden van klager als onderzoeksrechter. Klager is in het artikel wel degelijk aan het woord gekomen, namelijk op grond van de zittingsbladen van het hof van beroep te Gent, waar klager kort voor het verschijnen van het stuk als getuige over de zaak was opgeroepen. De journalist wijst erop dat een onderzoeksrechter volgens de wet geen contact hoort te hebben met journalisten. De journalist heeft er daarom voor geopteerd uit de getuigenis van klager voor het hof van beroep te citeren. Het was de enige plaats waar aan klager, in diens functie als onderzoeksrechter, vragen konden worden gesteld. Volgens de journalist zou het van wereldvreemdheid getuigen om te denken dat journalisten aan onderzoeksmagistraten vertrouwelijk vragen kunnen stellen over essentiële elementen van hun onderzoek.

BESLISSING

1. Klager voert vooreerst aan dat het artikel feitelijke fouten bevat. Daarover kan de Raad voor de Journalistiek zich niet uitspreken omdat klager als onderzoeksrechter niet wil ingaan op dit onderdeel van zijn klacht.

2. Klager voert ook aan dat hij niet gehoord is door de journalist voordat het artikel werd gepubliceerd.

Ook wanneer het gaat om feiten die het voorwerp uitmaken van een strafrechtelijk informatie- of opsporingsonderzoek bestaat er in beginsel geen beroepsethische verplichting voor de journalist om, als hij meent over voldoende betrouwbare gegevens te beschikken, informatie in te winnen bij de woordvoerder van het parket (zie: RvdJ, 12 juni 2003, Nuyts t/ Het Laatste Nieuws).

In deze zaak had de journalist kennis gekregen van een reeks feiten die van die aard zijn dat ze het optreden van de klager als onderzoeksrechter in een negatief daglicht stellen en vragen doen rijzen over diens beroepsernst. De vraag die hier moet worden beantwoord, is of het beginsel van hoor en wederhoor op een bevredigende manier is toegepast door uit de verklaringen te citeren van klager voor het hof van beroep te Gent.

De journalist voert aan dat het weinig realistisch is om te veronderstellen dat een rechtstreeks contact met de onderzoeksrechter meer informatie zou opleveren dan de verklaringen van de onderzoeksrechter voor het hof van beroep. Daar kan tegen worden ingebracht dat volgens de gezamenlijke omzendbrief van 15 mei 1999 van de minister van Justitie en het College van procureurs-generaal 'betreffende de informatieverstrekking aan de pers door de gerechtelijke overheden en de politiediensten gedurende

de fase van het vooronderzoek' de woordvoering, ook namens de onderzoeksrechter, in handen is gegeven van de woordvoerder van het parket. De omzendbrief stelt de parketwoordvoerder daarbij communicatietechnieken ter beschikking zoals het verstrekken van informatie off the record of van backgroundinformatie, waarvan hij – in dit concrete geval na instemming van de onderzoeksrechter – gebruik kan maken om de journalist meer inzicht te verschaffen in het onderzoek.

Het staat niet vast dat het contacteren van de woordvoerder meer of andere informatie had opgeleverd dan het louter citeren uit de verklaringen van klager voor het hof van beroep. Maar zoiets valt evenmin uit te sluiten. De verklaringen voor het hof van beroep zijn immers afgelegd onder eed en binnen de welbepaalde context van een rechtszaak. In een al dan niet informeel gesprek met een journalist daarentegen kan eventueel meer achtergrondinformatie worden verschaft die een ander licht kan werpen op de feiten. Of dat hier gebeurd zou zijn, kan zoals gezegd niet worden uitgemaakt. Maar het is wel een feit dat klager – in dit geval via de parketwoordvoerder – hiertoe de kans niet heeft gekregen.

De Raad voor de Journalistiek vindt daarom dat het in dit geval raadzaam ware geweest om klager, eventueel via de woordvoerder van het parket, eerst de kans te geven zijn optreden toe te lichten.

Brussel, 11 maart 2004

INTER-BELGISCHE JOURNALISTEN - UITWISSELING HAPERT

Guido Fonteyn

Journalisten reizen graag, en nog altijd liefst zo ver mogelijk. Dit blijkt uit het overdonderende succes van de stages voor Belgische journalisten in Marokko en Turkije, uit het vlotte verloop van de uitwisseling tussen Belgische en Nederlandse collega's, en uit een opvallend gebrek aan belangstelling voor de inter-Belgische uitwisseling.

Straks mag voor de Koning Boudewijnstichting een jury aan de slag die een keuze moet maken tussen de tientallen kandidaturen van Belgische journalisten die naar Marokko en Turkije willen. In een periode waarin sluier en stemrecht teveel hebben geleid naar kortlopend geruzie is dit een goede zaak.

Bij het Prins Filipsfonds is de uitwisseling België-Nederland aan haar derde editie toe. Dit programma loopt goed. Enkele media (De Standaard, VRT) sturen elk jaar wel iemand naar Nederland, en het programma heeft ook al geleid naar een nauwere samenwerking in de grensgebieden. Voor deze derde jaargang schreven zich een zestal Belgen (vijf Vlamingen, een Franssprekende) en een achttal Nederlanders in. Uit de eerste twee edities bleek dat de Nederlanders na hun stage met een beter imago van België vertrokken dan het ' cliché ' waarmee ze hier waren aanbevolen. In omgekeerde richting was dat niet altijd zo.

Maar de inter-Belgische uitwisseling hapert. Deze uitwisseling tussen Franstalige en Nederlandstalige journalisten binnen België is aan haar vierde editie toe, en ondanks positieve verslagen van de deelnemers aan de vorige programma's schreven zich tot nu maar drie collega's in. Is de kloof tussen Franstaligen en Nederlandstaligen groter geworden? Dit bleek toch wel uit de verslaggeving over de ontslagen van Karel De Gucht en Daniël Ducarme, maar ook op de sportbladzijden duiken dijen van cliché's op, al dan niet in de marge van verslagen over Kim Clijsters of Justine Henin-Dardenne.

Uitwisseling blijft een basis om de kennis over de andere fors op te voeren. Daarom heeft het Prins Filipsfonds beslist om de inschrijvingstermijn voor het inter-Belgisch programma tot einde maart te verlengen, en de deelnemers toe te laten hun stage te doen wanneer het hen belieft, maar wel binnen het jaar. Zij krijgen een premie van 1.600 euro, en van hen wordt verwacht dat ze zelf contacten leggen met een (welteverstaan anderstalige) krant, radio of televisiestation naar keuze.

Meer informatie bij Frie Dierickx Visschers op het Prins Filipsfonds (02/549.61.98) of Guido Fonteyn (0497/59.99.14).

maart
2004

Fotopersprijs Vlaanderen over 2003

Op 5 maart zijn voor de 13de keer de prijzen uitgereikt voor de beste Vlaamse fotojournalistiek. 41 fotografen waagden hun kans met in het totaal 454 foto's die in 2003 werden gemaakt. Martin Cantrijn, voorzitter van de jury, beklemtoonde dat de inzendingen op meerdere criteria werden beoordeeld: actualiteitswaarde, herkenbaarheid, compositie, originaliteit en technische kwaliteit. Jan Prenen, de voorzitter van de afdeling Antwerpen-Limburg van

de Vlaamse en Belgische Verenigingen van Beeldjournalisten, wees op de toegevoegde waarde van het stilstaande ten opzichte van het bewegende beeld: « Bewegende beelden, hoe welkom ook, leiden nooit tot een duurzame vorm van herkenning, van initiatie. De foto van een gebeurtenis daarentegen kan men op elk zelfgekozen moment en in alle rust bekijken en herbekijken. » Maar Jan Prenen wees ook op het 'ondergewaardeerde' sociale

Ludo Marien – **Sores op 't stadhuis** – bekroond in de categorie Politiek met de prijs BASF

Yorick Jansens – **Varkensparking** – bekroond in de categorie Ludiek met de prijs Brouwerij De Koninck

Mine Dalemans – **Inventarisering pluimvee** – bekroond in de categorie Gebeurtenissen met de prijs Foto Coolens-Deleuil

Tony Van Galen – **Drie natuurlijke warmtebronnen** – bekroond in de categorie Natuur en Milieu met de prijs Ford Motor Company

statuut van de persfotograaf. « Vooral jongere collega's bevinden zich in de meest hachelijke situaties. Er zitten nog wel kansen in de fotojournalistiek, ondermeer in de sectoren mode en techniek en in buitenlandse reportages voor tijdschriften, maar voorlopig niet meer bij de kranten. » Vlaamse Minister van Media Marino Keulen (VLD) woonde de prijsuitreiking op 5 maart bij. Een selectie van de ingezonden foto's is nog tot 31 mei 2004 te be-

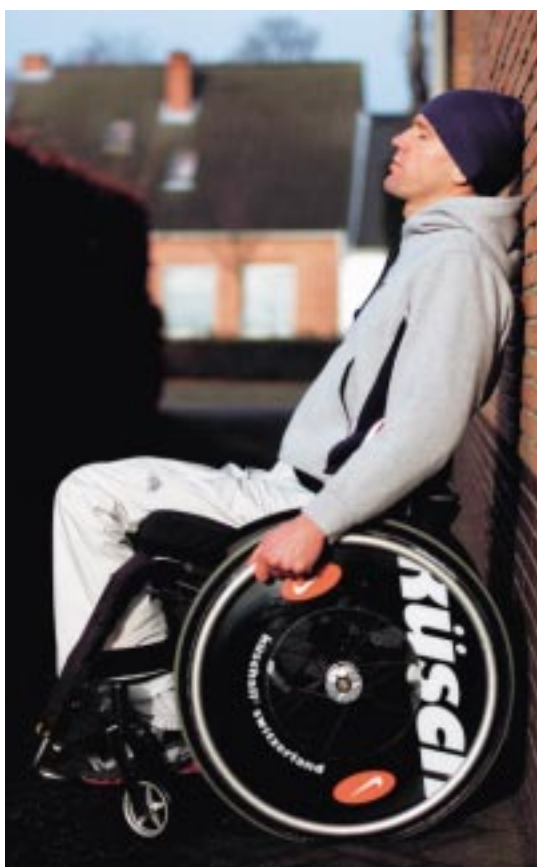
kijken in Antwerpen, KBC-Toren (zaal Scaldis) aan de Schoenmarkt 35. Openingstijden: werkdagen van 9 tot 17 u.; op donderdag tot 19.30 u.; op zaterdag van 13 tot 16 u.
Meer info: www.provant.be/persfoto2003

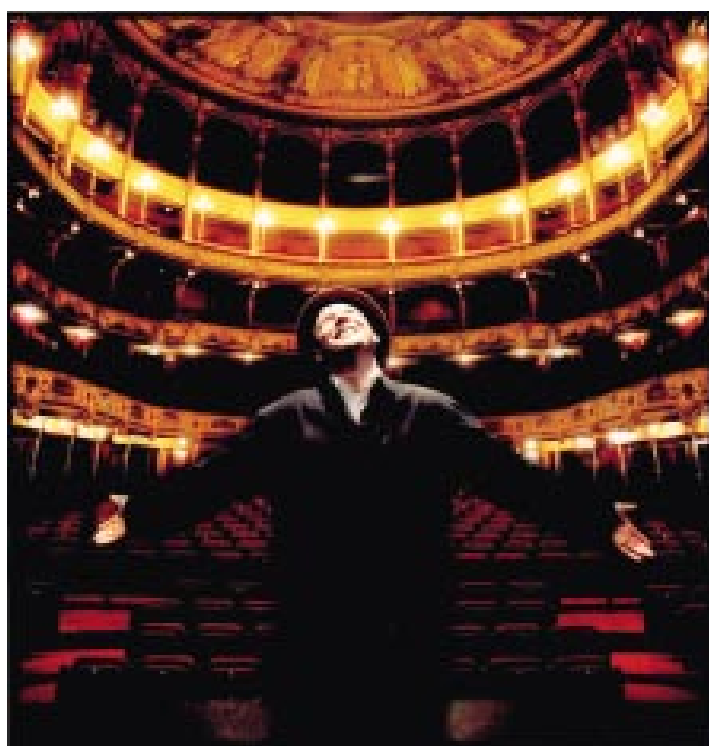
Harry Goossens – **Opium voor het volk** – bekroond in de categorie Buitenland met de prijs Metrofoto

Wim Beddegenoots – **Overstromingen in Sint-Denijs-Westrem** – bekroond in de categorie Gebeurtenissen met de prijs van de Vlaamse Gemeenschap

Nick Hannes – **Marc Herremans, sportpersoonlijkheid van het jaar** – bekroond in de categorie Sport met de prijs KBC

Wim Van Cappellen – **Luk Perceval** – bekroond in de categorie Cultuur met de prijs De Beuckelaer

Het zwarte balkje van Marc D.

Een column van Mark Vlaeminck

(Foto: Maitrise)

Als hij ondertussen niet nog eens van gedacht is veranderd, heeft Marc Dutroux er geen bezwaar meer tegen dat hij gefotografeerd en gefilmd wordt in de assisenzaal van Aarlen waar hij samen met zijn kompanen terechtstaat voor de ontvoering van en de moord op onschuldige kinderen. Eerder tijdens dit proces wou Dutroux niet dat de buitenwereld kon zien hoe hij er in zijn glazen kooi al dan niet wakker bij zat.

De gevolgen waren voorspelbaar. Stoute media die foert zegden tegen het beeldverbod dat door de voorzitter van het hof was uitgevaardigd en die Dutroux zelfs een volle voorpagina waardig achtten. En gezagsgetrouwe media waarvan de hoofdredacteurs in hun commentaar wilden aantonen hoe braaf zij wel waren.

Journalisten die van de weeromstuit uit de zaal werden geweerd. Alsof zij daar in een systeem van beurtrol zomaar konden binnen en buitenlopen telkens zij daar zin in hadden. Zelfs als Dutroux het recht had te vragen wat hij vroeg en zelfs als de voorzitter van het assisenhof volgens de strikte letter van de wet niets anders kon doen dan wat hij deed, dan nog kwam het verzoek van de beschuldigde belachelijk en arrogant over.

Belachelijk omdat iedereen ondertussen wel weet hoe Dutroux eruit ziet en arrogant omdat wie dergelijke feiten pleegde beter niet te hoog van de toren blaast. Voor sommige wezens is zelfs het kleinste hoekje nog te groot om in weg te kruipen.

Helemaal ridicul werd het compromis dat erin bestond archiefbeelden te tonen van een herkenbare Dutroux naast beelden uit de rechtszaal waar Dutroux door een zwart balkje voor de ogen zogezegd onherkenbaar werd gemaakt.

Ik heb iets tegen zwarte balkjes. Ze doen me altijd denken aan erotiek en pornografie en aan censuur. Ik heb iets tegen censuur. Ik heb niets tegen erotiek en pornografie maar beide verschijnselen horen niet thuis in een verslag over een

monsterproces.

In mijn jonge jaren, toen Vlaanderen nog kuis en katholiek was, stonden er zwarte balkjes op de plaats waar schaars geklede juffers eigenlijk tepels hadden moeten tonen. Later, toen dat kuise en dat katholieke hier verbleekte, pronkten de madammen in de gespecialiseerde boekjes vrolijk met hun blote borsten en ze deden zelfs hun slipje uit maar wat daar

te zien zou geweest zijn, was weer onder datzelfde zwarte balkje verborgen. Balkje dat ook al voorkwam in andere boekjes waarin zonnige jongens zonder kleren aan haasje over speelden. Of in alle geval toch iets wat daar op geleek. De tijden zijn veranderd. Kuiten en lullen hebben de zwarte balkjes afgegooid en nu gaan wij ze weer bovenhalen om de ogen te bedekken van een verdachte crimineel die – helaas – is doorgedrongen tot de toptien van de meest bekende Belgen.

Nog een stap verder en zelfs op de naam Marc Dutroux rust een taboe. Dan hebben we het hoogstens nog over Marc D. Zoals in vromere tijden in Frankrijk het toneelstuk *La Putin Respectueuse* van Jean-Paul Sartre op alle affiches werd afgekort tot *La P... Respectueuse*. In het Nederlands: *De Eerbiedwaardige H.* Want ook het woord 'hoer', dat schreef je niet voluit.

Eén keer is die zelfcensuur verkeerd uitgedraaid. Ergens in het zuiden van Frankrijk zou een rondreizende troep het stuk van Sartre komen opvoeren en een weldenkend raadslid had er bij de burgemeester op aangedrongen dat in geen geval de vunzige titel van het stuk voluit zou gedrukt worden.

Een paar dagen later hingen er dan ook affiches in het dorp ter aankondiging van *La Putin R...* Het verkeerde woord was afgekort.

Er is toen flink wat afgelachen in dat dorp.

Verslaggeving over het proces Marc D. met een zwart balkje voor de ogen. Ik moet er niet aan denken. De zaak is te ernstig om ze belachelijk te maken.

Onder embargo

Nog tot 26 maart hebben Belgische fotojournalisten de tijd om met hun leukste beelden te dingen naar de **SABAM Award for the Best Humorous Press Photo 2003**. Er worden drie prijzen toegekend, van respectievelijk 2.000, 1.000 en 500 euro. Deze 2de editie wordt mee georganiseerd door de Belgische Foto- en Filmpers/AVBB. Meer info bij thierry.dachelet@sabam.be of photopress@pi.be.

Onderzoeksjournalisten uit Vlaanderen en Nederland hebben nog tot 1 mei tijd om mee te dingen naar de jaarlijkse **VVOJ-prijs voor onderzoeksjournalistiek**. Er wordt een prijs voorzien voor tekst-producties, een voor audiovisuele producties, en een aanmoedigingsprijs voor journalisten met minder dan drie jaar beroepservaring. Meer info op www.vvoj.be.

De **outsourcing** bij de Vlaamse media zet zich onverkort voort. Zo blijkt de VRT momenteel 40 procent van haar camerawerk uit te besteden aan freelance cameraploegen. De openbare omroep erkent bovendien dat de prijzen flink onder druk staan, gelet op het aanzienlijke aanbod van freelance cameraploegen.

Op een gewone weekdag brengen Belgen gemiddeld 84 procent van hun vrije tijd door **voor het televisiescherm**. Zowat de helft kijkt dagelijks meer dan twee uur tv; één op tien kijkt meer dan vier uur. Dat blijkt uit een enquête van Test-Aankoop bij 715 Belgen.

Voor acht van de tien soorten uitzendingen is **VRT** de favoriete zender. Enkel voor kookprogramma's en films scoort VTM beter.

De officiële kijkcijfers bevestigen het marktleiderschap van de openbare televisie. Met haar drie netten (TV1, Ketnet en Canvas) haalde de VRT in februari een marktaandeel van 42,3 procent. Dat is het beste resultaat sinds de start van commerciële televisie in Vlaanderen in 1989.

Ligt het aan de alsmat toenemende **reclame** op de Vlaamse commerciële zenders? Mediacentrale IMB berekende dat het intussen om 17 procent van de totale programmering gaat. Dat komt voor de kijkende Vlaming neer op 24 reclamespots per dag.

Aan de reclame op het **VRT-Sportnet** dat op 31 mei van start gaat zal het niet liggen, want die reclame komt er niet. Het belet niet dat VMMA en VT4 blijven broeden op initiatieven om het Sportnet als "uiterst marktverstoring initiatief" tegen te houden.

Onder hoofdredacteur Pol Van Den Driessche is **VTM** ondertussen zijn nieuwsaanbod geleidelijk aan het oprispen. De kijkcijferkloof met het VRT-nieuws is dan ook aan het verkleinen, zegt Pol. 'Polspoel & Desmet' doen het op dit moment zelfs al beter dan Villa Politica.

Van de reeks 'Idool voor Politici' ziet VTM dan weer af. En Kanaal 2 stelt een documentair portret van Vlaams Blok-voorman Filip Dewinter uit, gezien de vroegtijdig uitgekomen verkiezingskoorts.

Op veel exclusieve beelden van **prins Laurent** moet Vilvoorde ook al niet meer rekenen, gelet op de compleet verzuurde relatie tussen beiden. Bij een recent bezoek van Laurent aan Batibouw schold hij een VTM-cameraman de huid vol toen die naar het prinselijk aanvoelen iets te veel op de prinselijke motor inzoomde.

VT4 heeft heel eigen plannen, met de lancering van een zusterzender, VT5, en enkele digitale kanalen. De Belgische SBS-satelliet verhuist vandezomer naar een gerenoveerd fabriekspand vlakbij de Brusselse Grote Ring in Zaventem.

De **commerciële radio-omroepen** zijn het afgelopen jaar fors gegroeid. Het marktaandeel van VMMA-radio Q-Music steeg van 3,6 naar 6,6 procent, dat van 4FM van 1,1 naar 3,9 procent. Op de VRT-radio's stemde vorig najaar nog 80,7 procent van de Vlaamse luisteraars af. Vooral Radio 2 en Donna gaan achteruit.

Ook bij **Q-Music** kennen ze dan ook iets van promotie (en hebben ze er bovendien de centen voor). Begin maart mocht een luisteraar op kosten van de VMMA-zender voor 25.000 euro potverteren. De man won een wedstrijd die over twee weken was gespreid.

Bij de erkenning van **275 lokale radio's** is de Vlaamse Media-administratie voortgegaan op soms ronduit valse aanvragen. Dat meldde CD&V-verkozene Carl Decaluwé in het Vlaamse Parlement. Hij wil dat Mediaminister Marino Keulen (VLD) de valse dossiers doorspeelt aan het parket.

Geen officieel nieuws over de mogelijke fusie tussen **De Persgroep** en het Nederlandse krantenconcern PCM (NRC Handelsblad, De Volkskrant, Algemeen Dagblad, Trouw). Maar "het zijn alleszins aardige mensen bij De Persgroep", aldus PCM-topman Theo Bouwman in de Nederlandse 'De Journalist'.

Roularta zet ondertussen zijn expansie in Frankrijk verder. De nieuwste verovering heet 'Studio Magazine', een Frans filmtijdschrift met een oplage van 92.000 exemplaren.

Sanoma dan weer pakt uit met een nieuw tv-blad voor de Vlaamse markt: TV 7. Gemikt wordt op de doelgroep van 25- tot 40-jarigen en een oplage van circa 50.000. Pro memorie: Humo verkoopt 250.000 exemplaren, TeVe-blad 220.000 exemplaren.

Op het proces tegen de voor openbare dronkenschap vervolgd Leuvense politiewaardcommissaris Hugo Michiels heeft diens advocaat een milde straf bepleit gezien de **grote media-aandacht** waardoor de man al genoeg gestraft zou zijn.

In **Duitsland** hebben de krantenjournalisten een loonsopslag van 1,3 procent uit de brand gesleept met hun spontane stakingen in de loop van februari. In ruil leveren ze wel enkele vakantiedagen in.

Ook bij **La Libre Belgique** is de stakingsdreiging afgewend. Daartoe bereikten redactie en directie een akkoord over de regulisering van elf valse zelfstandigen en een minimale bezettingsgraad van 54,4 à 59,4 procent voltijds bezoldigde journalisten op het totale werkersbestand.

Gazet van Antwerpen deed de waarheid licht geweld aan toen ze beweerde als allereerste Vlaamse krant de stap naar het tabloid-formaat gezet te hebben. Al na de Tweede Wereldoorlog schakelde Volksgazet over van groot naar klein formaat, zo liet gewezen Volksgazet-directeur Jan Trouillard aan GvA weten.

Middelbare scholen die nog een beroep willen doen op gratis kranten in het kader van de actie **Krant in de Klas (KIK)**, zijn eraan voor hun moeite. De Vlaamse Dagbladuitgevers zijn door hun voorraad door de Vlaamse Gemeenschap gesubsidieerde kranten heen. Gestopt wegens te groot succes, heet zo iets.

Het **Forum van Etnisch-Culturele Minderheden**, de officiële spreekbuis van allochtonen in Vlaanderen, zoekt een 'projectmedewerker Media'. Het contract loopt van 1 april 2004 tot 31 maart 2005. Meer informatie bij Naima Charkaoui op telefoonnummer 02/245.88.30.

Grijpen gehaaide spin doctors en cynische pr-figures stilaan maar zeker de macht over de media (en dus in het hele land) ? En in welke mate hebben nieuwsredacties dat dan ook aan zichzelf te wijten ? Of loopt het allemaal zo'n vaart niet, en verdienen pr-verantwoordelijken best wel respect van journalisten ? Hoe zit dat trouwens met de beroepsnormen van voorlichters en persmensen, valt er misschien over gemeenschappelijke spelregels te praten ? Of is de kloof gewoon veel te diep ? Uiterst actuele vragen, waarop u antwoorden mag verwachten op

GESPIN OP HET NIEUWS

een debat over de verhouding tussen journalistiek en public relations

een organisatie van Vlaamse Vereniging van BeroepsJournalisten (VVJ/AVBB)

& Belgian Public Relations Centre (BPRC)

met

Marc Van de Looverbosch, VRT-radio, voorzitter VVJ

Rik Van Cauwelaert, hoofdredacteur Knack

René De Witte, redacteur De Tijd

Noël Slangen, communicatie-adviseur Groep C

Edgard Eeckman, communicatie-adviseur PRP

Dirk Snauwaert, woordvoerder Opel Belgium

Paul Muys, Moderator

Wanneer ?

Donderdag 22 april 2004, om 20 uur

Waar ?

IPC, Résidence Palace (zaal Polak), Wetstraat 155, 1040 Brussel
(wegbeschrijving: www.residencepalace.be)

Iedereen welkom, gratis toegang. Na het debat bieden we een kleine receptie aan.